

G. 37. num. 41. *Alb. 41.*

20

15

REMEDIVM INDEMNITATIS
S E P A R A T I O
AD L. 2 COD. DE BON.
AVCT. IVD. POSSID. *1770 8.*

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO AC POTENTISSIMO PRINCIPE
ET DOMINO

D N. F R I D E R I C O I I
HASSIAE LANDGRAVIO RELIQUA

PRAESIDE

AEMIL. LVD. HOMBERGK ZV VACH

IVR. DOCT. ET PROF. ORDIN. SERENISSIMIS HASSIAE LANDGRAVIS
IN IVDICIO AVLICO A CONSILIIIS H. T. PROMOTORE

VT ADITVM SIBI

AD SVMMOS IN VTROQVE IVRE HONORES

APERIRET

PVBICO ACADEMIAE PROCERVVM
EXAMINI SVBIECIT

AD D. V APRILIS MDCCCLXX

AVCTOR

DIONYSIVS RATIEN

BREMA-SAXO.

MARBURGI CATTORVM
EX OFFICINA TYPOGRAPHICA VNIVERS. ACAD. MÜLLERIANA.

REMPERUM IDEMNIU TO

SEBASTIANUS

AD L. & COLLE. BOV.
FACT. IN BOV.

RECTORI MAGISTRO

SEBASTIANO DE POTTERO

AMPLISSIMO

D. N. FELIX

RECTORI

AMPLISSIMO

RECTORI

AMPLISSIMO

RECTORI

AMPLISSIMO

RECTORI

AMPLISSIMO

RECTORI

AMPLISSIMO

RECTORI

AMPLISSIMO

RECTORI

AMPLISSIMO

RECTORI

AMPLISSIMO

RECTORI

REIPUBLICAE BREMENSI

REIPUBLICAE BREMENSI

SENATI

AMPLISSIMO SPLENDIDISSIMO

PERILLVSTRIBVS DOMINIS

VIRIS MAGNIFICIS

EXCELLENTISSIMIS CONSVLTISSIMISQVE

PRAESIDI

CONSVLIBVS

SYNDICO

AC

SENATORIBVS

PATRIBVS PATRIAE
LIBERTATIS RELIGIONIS IVSTITIAE
DEFENSORIBVS VIGILANTISSIMIS
MV SARVM TVTORIBVS OPTIMIS MAXIMIS
PATRONIS AC FAVORIBVS
SVIS
SIPIE SVSPICIENDIS VENERANDIS
FELICITATEM PERPETVAM PREGATVS
ET INCOLVMITATEM
HAS LITTERARVM PRIMITIAS
SVMMA OBSERVANTIA
D. D. D.
AC
BIONYSIVS RATIEN.

PRAEFATIO.

Vt, qui in biuium incidunt, quamnam
 potissimum viam ingrediantur, dubi-
 tant, idque maxime, cum sylua aliqua
 prospectum eripit, arbores condensan-
 tur: ita in hoc, quem speciminis edendi causa
 suscepi tractatu, si ipsum separationis remedium
 intueor: variae illius occurrunt species, quae toti-
 dem mihi inferunt impedimenta, si totius ambi-
 tum doctrinae circumspectio huc pertinentis: quo
 me tandem vertam, vix possum reperire. Quotus
 enim quisque de separatione agens, non etiam
 familia adfinia eiusdem pertractauit? Ille praeci-
 puam

A

puam causam agit creditorum hereditariorum; hic ex rescripto D. Pii simul heredis; rursus quasi separationem statuit aliquis; vtilem alius a necessaria, alius alio modo distinguit. Sunt etiam qui post introductum beneficium inventarii omnem hanc de separatione operam superuacaneam esse putent. Deinde cum hoc mihi sedeat, beneficium illud non chirographariis modo, sed ceteris quoque defuncti creditoribus competere: tum vero sub adspectum venit patrimonii possidendi distrahendique ordo, quem recte cum labyrintho quodam creditorum SAMOZA videtur comparasse. Quid igitur faciam, adolescens ego, ingenio tenui, exigua immo nulla doctrina praeditus, ipsis viris doctis super re proposita in discordiam abeuntibus? Hoc nimirum, ut ponderatis, quantum per virium imbecillitatem licet, cuiusque rationibus et argumentis, mediam quasi viam teneam, modeste, sicubi res postulat, dissentiam, et omnia ante tentanda, quae tentari possunt, quam pulcherrimi nostri edicti usum censeam esse abrogandum. Ingratus forem in eos, quorum disciplina in studio iuris profeci ita, ut iam ad honorem, exacti curriculum academici praemium, adspirem, si, quibus me imbuerunt, negligerem, desererem praecepta;

si ra-

firmitates hac quidem in re ab ipsis adlatae me non commouerent; agrestem me, si non auctoritas tantorum virorum flecteret, insipientem atque excordem profiterer.

INSTITVTI RATIO.

Vere ac eleganter summus iuris Romani interpres, *cohaerent omnia*, inquit CUIACIUS (parat ad π . tit. mandati) *digestaque sunt omnia arte mirabili, nec tam ingenio Triboniani, quam Iuliani, Hermogeniani et veterum prudentum, quorum ille vestigia secutus est* — omitto cetera, quibus inuehitur in eos, qui aliam artem comminiscantur. Quare etsi hoc mihi propositum est, vt constitutionem GORDIANI imperatoris, quae in codicis tit. *de bonis auctor. iud. possid.* numero secunda reperitur, declarem; lubet tamen, quasi ab illo, cuius pios manes veneror, essem admonitus, ante omnia doctrinae sedem, qua in pandectis Iustiniani locata est, ostendere. Deinde data separationis definitione, quae omnes species, quas quidem admittimus, comprehendat, causas illius indagabimus. Tum ad rem ipsam transituri, de ratione ac aequitate, quae Praetorem mouit, vt beneficium concederet defuncti creditoribus; nam ea quidem causa

erit

A 2

prae-

praecipua est, verba faciemus. Post quibus, quando et quamdiu illud competat; quomodo petatur, quibusue in caussis cesset, docebimus: quae omnia sectio I comprehendet. Denique sectio II GORDIANAE LEGIS continebit interpretationem, quam, pro ea qua constitit animi contentione, aequis harum rerum aestimatoribus spero sese probaturam. Postremo, remotis iis, quae in contrarium mouentur, breuiter epilogo quodam dicta repetemus.

SECTIO I DE BENEFICIO SEPARATIONIS.

§ I

SEDES DOCTRINAE.

Cum Pandectes doctrina sit actionum, his autem contineantur remedia iuris persequendi tam ordinaria, de quibus libro 5--38 agitur, quam extraordinaria, quae inde a libro 39 incipiunt, vtraque persequitur ordine suo compiler. Itaque post remedium noui operis nunciationis, damni infecti cautionem et actionem aquae pluuiae arcendae, non solum in donationem, quae actionem non nisi ex conuentione adiecta producit, sed etiam in praecudiciales actiones, in quibus maior desideratur iudex, libro

bro 40 inquirat. Tunc ad interdicta transurus, quae instar actionum habent, cum eadem prodita sint de possessione, hac autem dominium adquiratur: recte inferuit titulos de acquirenda vel omittenda possessione, deque variis causis dominii acquirendi. Ac ne tunc quidem ad interdicta transit, verum de admissione in possessionem, ea praecipue, quae fit iudicati seruandi causa, instituit tractare. Cumque iudicatis similes sint in iure palam sua sponte confessi: de his quoque egit peculiari titulo, quem excipit beneficium legis Iuliae. Non praeter rem erit, si huius quidem iuris progressus, plerumque, ut video, neglectos, breuissime notem. Aequissima quidem vox est, stricto iure, ut, quod quisque debet, soluat. At mitiorem SOLON adoptauit legem Aegyptiorum. Seueriores DECEMVIRI obaeratum neruo et compedibus vinci, vendi, occidi voluerunt. Post lege POETELIA, quam eruditae obseruationibus illustrauit Clar. NEVHAUS, ne corpus obnoxium esset, nisi noxiam meruisset, cautum fuit. Tum SYLLA dictator bonam eiorare copiam permisit vitio fortunae depauperatis. His iisdem lex IULIA, qua de sermo est, concessit honestam bonorum cessionem. Honestam dico, quia, cum ignominiam inferret

bonorum possessio vel distractio, iam ante Senatus decreuerat, vt bona Senatorum per procuratorem distraherentur. Postea, vti ex *l. 12 C. de oblig. et action.* adparet, iterum coepit debitorum seruitus, donec illis tandem Iustinianus nou. 135 iurisiurandi remedio non iniuncta cessionis necessitate h. e. plenissime subueniret. Quodsi debitor nec sponte cedit bonis, nec iurat imparem se esse soluendo, tum decreto Praetoris in bona creditores mittuntur. Quod quidem decretum duplex est, *primum*, quod custodiam, *secundum*, quod etiam vendandi tribuit facultatem. Atque cum haec missio pignus constituat praetorium: sequitur illam venditio bonorum sollemnis, reddito iudicio, quod vulgo concursum, processum cridae appellant, nobis etiam alio nomine ordinem possidendorum distrahendorum placet adpellare. Nimirum, cum plures creditores solutionem vrgent, nec bona sunt soluendo: iubet magistratus, vt quisque ius doceat suum. Et iudicium in foro domicilii debitoris vel super omnibus eius bonis, vel super quibusdam redditur; formam vero accipit, simulac creditores per edictum fuerunt citati. Creditoribus respondet contradictor iurisconsultus, qui etiam oeconomus, magister esse potest

bono.

bonorum. Interim iudicis est bona non minuire, sed augere, obsignationem, inuentarium curare, nomina, vel exigendo, vel reuocando, separare. Denique finito, quod vocant, super prioritare iudicio, creditoribus suum cuique assignat locum, distribuit, soluit. Classes quidem creditorum, quae vulgo circumferuntur, hic quidem supersedeo illustrare; sufficit dixisse, quosdam suas res repetere, alios priuilegium exigendi habere, hypothecam alios, alios denique, nisi lex illis adsistat, solam debitoris fidem sequi debere. Tria autem ipsis proposita sunt iuris beneficia, vt curationis, reuocationis et separationis bonorum. Quare cum posterior id ipsum sit, de quo in praesens verba facturi sumus, praecipuam eiusdem causam ex iis, quae dicemus, facile erit cognoscere. Sed admiscere interpretes plures alias, moti inscriptione tituli *Dig. de separationibus*, quibus quidem expendendis multum operae necesse est impendamus.

§ II

BENEFICIUM IURIS SEPARATIO.
 Cum aditione fiat confusio bonorum heredis atque defuncti: intra quinquennium ab adita hereditate separantur et creditores et bona, quae sunt

sunt vel heredis, vel hereditaria, ita, vt creditores hereditarii mittantur in possessionem bonorum defuncti; heredis vero in bona eiusdem. atque iure ciuili Romano heredi necessario, veluti seruo, id conceditur, vt ne creditores hereditarii vendant eius bona propria, quae vel post mortem domini adquisiuit, vel dominus ei debet. Idem beneficium competit patrono, heredi liberti, et castrensibus creditoribus, vt separentur a paganis. Sed maxima pars tituli Dig. *de separationibus* agit de separatione illa, quae hereditariis creditoribus permessa est eam ob causam, ne creditores heredis etiam vendant hereditaria. Itaque recte *CYIACIVS* *separationem* ait esse *bonorum et creditorum aliorum ab aliis seorsum habitam rationem*. Qua definitione interrim contenti erimus, donec ad beneficii causas inter se diuersas peruenerimus. Tentandum enim est, vt *MEIERS* *in colleg. argent. ad h. t.* monuit, annon omnes separationis species vna definitione complecti possint. Quodsi verbum notamus: proprie dicitur de commixtis rebus, vt in *l. 19 § 2 de auro et arg.* et est discretio a magistratu facta. Sed vti bona, ita etiam personae dicuntur separari. Ceterum plane peculiaris est appellatio, qua *GORDIANVS* in *l. nostra* vtitur,

vtitur, *remedium indemnitatis*. Iam, vt originem beneficii ostendamus, praecipua illius causa consideranda est. Scilicet, cum creditores defuncti in personam heredis incidant, cauendum vtique est, ne huius aes alienum illis noceat, inducta per aditionem vtiusque patrimonii confusione. Quis autem huic rei prospexit? **VLP**IANVS in l. 1. *π. h. t.* de aequitate memorans quasi digito monstrat diligentissimum huiusce magistrum Praetorem. Quid? quod eundem aperte nominat **GORDIANVS** Imperator. At non constat neque de auctore, nec de aetate edicti, cuius adeo verba desunt. Hoc certum est, temporibus id **ANTONINI PII** iam propositum fuisse. Hic enim, cum imperatores successissent in Praetorum iurisdictionem, exemplo remedii Praetorii creditoribus competentis simile quid, vt infra docebimus, in causa heredis constituit fiduciarii. Relatum autem beneficium fuit, in longe nobilissimam illam prudentiae et aequitatis exemplorum congeriem, quae, vt antea **OFILII**, a **CAESARE** excitati, diligentiam exercuit, ita sub auspiciis **HADRIANI** a **IULIANO** perfecta prodiit, opere artificiofo, cuius ordinem etiam nunc in parietinis veterum prudentum admiramur. Beneficium cum diximus iuris, respeximus ad eos,

B

quibus

quibus indultum est, creditores. Neque IUSTINIANVS omnes iuris partes legislationi suae adrogando vel tantillum naturam earum potuit mutare. Quare id, quod de iure singulari memoriae proditum est, etiam ad hoc, de quo agimus, videtur pertinere. Quid? cum Principis beneficia facilius, quam populi rogationes, interpretatione producerentur: nihil profecto impedit, quo minus summae rei arbitrum, Praetoris more ius dicentem, etiam similes causas ex aequitate admisisse dicamus. Taceo bonorum possessiones, restitutiones integri, a Principe velut edictorum interprete concessas: mouet rescriptum, cuius supra meminimus, maxime ad rem pertinens, D. VII. Sed nihil magis utilitatem beneficii nostri ostendit, quam quod ipse, qui regnum Praetoris euerterat, HADRIANVS in fragmento SC., quo edictum perpetuum confirmauit, praescripta licet certa iurisdictionis forma, hoc tamen magistratibus concessit, vt *per consequentiam eorum, quae iam tradita essent*, hoc est, ex analogia, quam dicunt, iuris, statuere possent. Quae cum ita sint, vt propositum de separatione remedium iustum, aequum et vtile agnoscimus: facile quoque eiusdem admittimus causas, quae vel antiquis magistratibus
pla-

placuerè, vel, mutato rerum statu, nostratibus probantur.

§ III

SEPARATIONIS CAUSSAE.

Vt igitur ab ea, quam praecipuam dixi, causa exordiar: intra quinquennium ab adita hereditate decreto Praetoris et creditores et bona praeuia causae cognitione separantur. Creditores intelligo hereditarios, quibus defuncti, cuius fidem secuti sunt, bona sufficiunt; quae non sufficient, si et ii, quibus mediocris vel egenus heres debet, in ea mitterentur. Certe illorum causa iustissima est, cum non consenserint, sed inciderint in personam heredis, qui facto suo, h. e., aditione ipsis non potest nocere. Atque profecto nociturus esset, nisi hoc remedio confusione bonorum caueretur. Neque bona hic tantum paterna intelligimus, vt STRYKIVS ait, *in usu mod. r. ad h. t.* sed omnia omnino, quae vel lege, vel testamento, vel moribus nostris etiam pacto heredi obueniunt. Ipsi autem heredis creditoribus communi interpretum consensu, beneficii fructum prorsus denegamus. Nam et recte LEYSERVS (spec. 489 med. 6) monet, illorum ius, quamuis certum sit ac liquidum, cedere hereditario cuicumque; et vtique heredi credito-

rum suorum conditionem adiiciendo sibi alios
deteriorem licet reddere. Quod cum aperte
probet VLP IANVS l. i. *π. b. t.*, tum valde
suavis est WISSENBACHIVS, qui in contrarium
adducit PAPINIANI iurisconsulti auctoritatem.
Notus est calculus Mineruae, *ex l. vi. C. Theod.
de respons. prudent.* Vicerit igitur PAPINIANVS
in aequali disputantium numero: nec tamen pal-
ma in § 2 l. 3 *π. b. t.* posita videtur fuisse. Verba
VLP IANI in § 17 sunt haec, vulgo placere, *credito-
res quidem heredis, si quid superfuerit ex bonis
testatoris posse habere in suum debitum, credito-
res vero testatoris ex bonis heredis nihil.* At lo-
quitur de iure stricto. Nam qui separationem
impetrauit, imputare sibi debet facilitatem suam,
cum forte idonea erant heredis bona, a quibus
nunc videtur exclusus. Ceterum se reuocat no-
ster; *si tamen, inquit, temere separationem pe-
tierunt, impetrare veniam possunt, iustissima sci-
licet ignorantiae causa allegata.* Quid ergo? an
PAPINIANVM, studiosissimum aequitatis, secus
putemus sensisse? Non timide is, quasi contra
opinionem receptam dicens, nec enim credibile
est Praefectum Praetorio propter adfidentes suo
in auditorio, VLP IANVM ET PAVLLVM me-
tuisse, sed, cum heres iure ciuili in obligationes defun-

mi

8

defun-

defuncti succedat, hanc ipsam ciuilem aequitatem prae se ferens, *commodius* ait esse, vt, si quid ex bonis heredis supersit, id hereditarii creditores ferant. Neque tamen rem in vniuersum definit, vt ex sequentibus colligitur verbis, *quod sine dubio admittendum est circa creditores heredis, dimissis hereditariis*. Durissimum enim foret, si qui cum herede contraxerunt, nullo beneficio muniti, etiam ab residuo hereditatis, ex quo facere, cuius fidem secuti sunt, intelligitur heres posse, excluderentur. At hereditariis beneficio sibi concessio temere vtentibus non nisi ex magna causa subuenitur. Quo respexerit acutissimi vir ingenii, nisi ex *VLPIANI* verbis planum fiat, in tanta factorum multitudine, equidem non audeo definire. Hic infestas quidem notas adiecit corpori *PAPINIANI* librorum, damnatas a *VALENTINIANO*, ab *IUSTINIANO* rursus restitutas, at locis excitatis, quidquid dixerint, viderint alii, nobis qui oculati saepe etiam verum vidimus, ambo inter se non dissensisse, sed consensisse potius videntur. *COCCEIVS* non contemnendus auctor, *HENRICI* filius, ratione ab oppositione petita (*in iure controuersis b. t. 93*) *PAPINIANVM* et ipse ait rem dubiam reliquisse, *PAVLLVM* definiuisse. Occur-

rit

B 3

rit

rit igitur alius PAPINIANI aduersarius, qui vt notis illum, quemadmodum consueuerat, paullo acerbius reprehendit, ita ipsi quoque, qui potestate ab imperatore secundus esset in auditorio (l. 40 π. de rebus creditis) ausus est contradicere. Is enim districte negat creditores hereditarios ad heredem, quem quasi contemserint, reuerti posse. *Quodsi, vt verba illius repetam, proprii ad solidum peruenerunt, id quod supererit, tribuendum hereditariis quidam, vt diximus, [et ipse PAPINIANVS aiebat, aequitate commotus,] putant, mihi autem id non videtur: cum enim separationem petierunt, recesserunt a persona heredis, et bona secuti sunt, et quasi defuncti bona vendiderunt: quae augmenta non possunt recipere.* Striblignem PAVLLI agnosces, an ex verbis quae praemisit, etiam studium aequitatis? Hoc nimirum placebant iurisconsulti imperatoribus eorumque maiestatem tuebantur. Num igitur vere dissentit PAVLLVS ab eo, quem nunquam satis laudare possumus, PAPINIANO, cuius memoriam, quam interire non sinunt quaeestionum libri. Syndicus quondam liberae nostrae ciuitatis Cel. orro digno quoque monumento litterario voluit extare. Si dicendum, quod res est, stricto quidem iuri inhaeret PAVLLVS; nec ipsum ta-
alias

men alias piguit aequitatis. Quid igitur? decidit rem paullo feuerius, ita vt ne deceptis quidem circa separationem succurrendum putaret. At principio tamen tractatus (*de promptum enim caput iuris est ex libris Quaestionum*) nonne humanior? Quod non putem. Ipsa enim iuris ratio dictabat, vt quod ex pecunia hereditatis, h. e. vniuersitatis, parasset, adquisiuisset heres, id creditoribus cederet defuncti etiam post separationem impetratam. Quare haec nostra est collectio: non PAPINIANVM, vt placet WISSENBACHIO, sed PAVLLVM habuisse aduersarios, videlicet aequitatem contra strictum ius urgentes; licet ipse saepe alias rapuerit occasionem, quae benignius responsum praerberet.

Iam posita caussa principe, in qua separatio impetrari solet, ex his, quae diximus, duplicis patrimonii permixtioni intelligitur caueri. Quid si plura permixta fuerint patrimonia? Ac difficile iudicat LEYSERVS (*spec. 489 med. 7*) hoc casu separationem. Nonne huc referri possit § 8 l. 1 b. t. Vt si Primus Secundum heredem scripsit, Secundus Tertium, decreta Tertii bonorum venditione: quomodo creditores diuersos a se inuicem discernamus? Ac putat VLPIANVS creditores Primi semper audiendos esse, Secundi non

non nisi aduersus Tertii creditores impetrare beneficium posse. Ac recte Primi creditores, velut defuncti, ceteris, qui sunt heredum, praeferuntur. Quodsi, neglexerunt beneficium, vel eo non indiguerunt: Secundi creditorum, ipsis quasi succedentium, habetur ratio, atque vt separatio fieri possit, illi, quibus Tertius debuit, heredis et bona, et personam, quae, viua, vt PAVLLI verbis vtar, acquirere potest, habent. Ceterum si constat de patrimonio, quod quisque habuit debitorum, discretio quidem nihil habet negotii: at confusis mobilibus, vt plerumque fit, multi sudoris labor erit. Quanquam ne tunc quidem desperandum monet LEYSERVS, proposito remedio, de quo deinceps dicturi sumus.

Nec praetermittenda est causa *pr. l. 3 h. t.* a PAPINIANO proposita, si debitor fideiussori fit heres, eiusque bona veneant, annon creditor separationem possit impetrare. Extincta iure civili videtur obligatio, quia idem debitor est, qui fideiussor. At cum naturali simul et civili iure, praesertim nondum introducto beneficio ordinis, pecuniam deberet is, qui fide sua illam inisset dari: PAPINIANVS summam, quam et praedicant alij, separationis aequitatem praetulit iuris subtilitati. Rationem pulcherrimam addit verbis:

neque

neque enim ratio iuris, quae causam fideiussionis propter principalem obligationem, quae maior fuit, exclusit, damno debet adficere creditorem, qui sibi diligenter prospexerat. Itaque creditor ille, cui quis fide sua promisit dari, siue solus sit, seu alii cum eo concurrant, mortuo debitore, hereditarius habetur. Quid si solidum non est consecuturus? Iurisconsulti verba clara sunt, ut non egeant interprete. Quærit enim, utrum contentus esse bonis separatis debeat, an hoc amplius portionem damno creditorum heredis petere? Atque rem ita definit, ut stipulator, quia, non adita fideiussoris a reo hereditate, illius bonis venditis, in residuum debitoris hereditatis promisceri potuerit, a petitione non remoueat. Quam pronus ille fuerit in aequitatem, nisi id, quod superius adtulimus, demonstret, hoc certe probabit exemplum.

Progredimur ad aliam causam, ex utilitatis ratione, qua veteres Iurisconsulti in interpretationibus sæpe sunt usi, creditorum nempe impuberis, vel cui ille substituit, patris. Constat substitutionem hanc pupillarem et honorificam impuberi, ne intestatus decederet, et utilem quoque propter insidias agnatorum fuisse. Et cum proprio quodam iure iudicia fuisset, ut videtur, a iurisconsultis;

C

ipfi

ipsi auctores, in sectas postea diuisi, quaestio-
nem de duplici testamento agitarunt. Neque
vero duplex testamentum est, cum pater sibi,
deinde impuberi heredem scribit; sed haec sub-
stitutio adpndix et sequela habetur testamenti
paterni, licet duae sint hereditates. Iam casu
existente, h. e. mortuo intra pubertatem pupil-
lo, nulla dubitatio est, quin contra eos, quibus
substitutus debet, et patris, et filii creditores se-
parationem possint impetrare. Vtrique enim
videntur hereditarii.

Eleganter HVGGO DONELLVS (comment.
de iure ciuili lib. XXIII, cap. 15) *si omnes credi-
tores, inter quos res agitur, contraxerunt cum
ipso debitore, nulli aduersus ceteros datur bono-
rum certi alicuius temporis, aut certae conditio-
nis separatio.* Neque excepta sunt castrensia,
quia de his contrahens cum milite dicendus est
contrahere. Sunt omnes in eadem causa, ar-
que, vt VLP IANVS ait, simul admittuntur.
Priuilegium tamen militibus concessum facit, vt
castrenses, praeferantur iis, qui ante militiam
cum filiofamilias contraxerunt. Rationem idem
DONELLVS addit, quia iniquum sit, personam mi-
litis, vt bona propria, vnde dissolueret, habentis,
decipi secutos, si haec bona sibi eripiantur, at-
que

que in alios, qui ante militiam crediderint, transferantur. Sed miror, cur non ipsam hanc rationem accommodarit ad impuberis creditores. Quid enim? nonne pupillaris substitutio datio est hereditatis adquisitae alteri? Ipse impubes bona habet, quibus debita dissoluat. Quare, ut diximus, iis, quibus debuit, ex hereditate satisfieri necesse est.

Veniamus nunc ad eos, quibus separationem indulget conditio heredis. Atque hac de causa VLPIANVS loquitur § 6. Dicitur *impropria* (colleg. Argent.) quam ipse petat heres, separatio. Sed praestat, VLPIANO auctore, *quasi separationem* huc referre, quae ex interpretatione creditoribus competit fiduciarium heredis. Nam is, PEGASIANO SC ad adeundum coactus, siquidem suspectam dicat hereditatem, neque sit, cui restituat, beneficio ANTONINI PII et sua bona seruabit, et liberabitur a creditoribus hereditariis ita, ut perinde, ac si non adita fuisset hereditas, veneant defuncti bona. Creditoribus autem eius, qui beneficio non vitur, ne ipsis haec noceat negligentia, conceditur quasi quaedam separatio. Quod ex TREBELLIANO eundem cogi nonnulli dicunt, interim nobis concoquendum est. Etenim MODESTINVS, cuius heu-

rematica interpretatus est BRENCMANVS in l. 45 π . ad *Senatusc. Trebell.* suadet tantummodo quartam deducere nolenti, vt suspectam dicat hereditatem; eamque velut ex TREBELLIANO adeat, cum beneficium inuito non detur. Sane adeundi necessitatem ex PEGASIANO in antiquius illud TREBELLIANVM transfudit IVSTINIANVS.

Porro consideratur persona heredis necessarij, qui nihil adtigit nec in rem suam vertit ex bonis patroni § 18 l. i item huius quoque, tanquam creditoris, si liberta damnosam adiit hereditatem, l. 6 § 1 h. t. quibus quidem exemplis, quippe vsu hodie plane destitutis, non immoramur. Atque haec habet ius, quod in Germania in subsidium deficientis patrii iuris receptum fuit, ciuile Romanum. Interim mirifice placet ordo, quem DONELLVS in his causis tenuit digerendis, diligentior hac in re DVARENNO. a quo profecerat, et alio quocunque. Sed vsui nobis erit haec opera in § sequenti, vbi rationem et aequitatem edicti ostendemus.

Supereff, vt quid interpretes, praesertim hodierni, doctrinae huic adiecerint, videamus. Ill. igitur HELLFELDVS et separationem iure domini ait fieri, vt cum vindicent species moto

con-

concurſu creditores. Nam ſpeciem credit et qui depoſuit, commodauit, pignori dedit, et ipſa, quæ res ſuas intulit vxor. At ea quidem, quod pacè dictum velim doctiſſimi viri, non eſt ſeparatio, qua de loquimur. Repetunt illi ſuas res, iure ſuo, nec indigent diſcretionè magiſtratus. Ita et improprie dicitur ſeparatio, ſi, cum bona mariti a fiſco occupantur propter debitum primipilare, mulier ſuas res a bonis mariti ſeiungit. Quid? nonne, ſi verbo inhaeremus, etiam coniuges a ſe inuicem c. 2. 3. X de diuort. liberi ab oeconomia patris, fructus denique a ſolo dicuntur ſeparari. l. 13 quib. mod. uſufr. Loquimur de bonorum, non de rerum vel perſonarum ſeparationè. Deinde cum beneficium locum habeat inter creditores eorum, quorum alter alteri ſucceſſit; rectè LEYSERVS *ſpec.* 489 *med.* 9 vnus eiudemque debitoris creditores excepit ita, vt liberi auita maternaque repetituri fruſtra ſeparationem petant ab iis, qui priuilegium habeant exigendi. Sed aliae ſunt cauſae, ad quas beneficium noſtrum utilitatis cauſa producat. Sic ipſe VLPIANVS, licet inter vnus eiudemque debitoris, vt modo diximus, ſeparatio non habeat locum, tamen cum merx peculiaris ueneat, duplicis negotiationis, item diuerſarum

taber

C 3

taber

tabernarum creditores separatim putat in tributum vocandos § 15 et 16 l. 5 *de tribut. act.* Non conuenit quidem inter Doctores, an idem beneficium hodie obtineat, si mercator pluribus in locis tabernam habuerit. MORNACIUS et GROENWEGIUS negant, quia cum serui pro nullis et mortuis haberentur, cit. § 15 iurisconsultus dixisset, non personae sed merci creditum fuisse. HUBERVS autem cum BECKMANO distinguit, vtrum mercator ipse, an per institorem tabernam exerceat, et posteriori casu separationem admittit. At venior videtur et VOETII § 7 h. t. et STRVVI § 47 sententia, ius ciuile adhuc moribus obtinere, idque multis firmant LAVTERBACH *de iure mercat. in foro vsitato*, § 78 SCHILTER *exerc.* 27 th. 51 MEVIUS *ad ius Lubec.* P. III tit. I n. 10. Sane quae § 16 cit. l. de diuersae tabernae creditoribus additur ratio, maxime naturalis est, *ne ex alterius re, merceue alii indemnēs fiant, alii damnum sentiant.* Numquid responsum in § 16 l. 10 tit. Dig. *quae in fraud. cred.* huc pertineat, LEYSERVS quaerit. Ac putat quodammodo pertinere. (cit. *spec. med.* 10). Nam creditorem eum, qui fugienti et res suas secum ferenti debitori has abstulerit, ceteris omnibus praefendum esse. Quin

Quin regulam ponit, cuius ope res ab interitu
 fernata fuerit, hunc eundem omnibus etiam
 ius ea in re habentibus potioem haberi. Sed
 ante omnia VLPIANI, cuius ille locum excita-
 uit, verba inspiciamus. Sunt autem haec: *si*
debitorem meum, et complurium creditorum con-
secutus essem fugientem, secum ferentem pecu-
niam, et abstulissem ei id, quod mihi debeatur,
placet IULIANI sententia dicentis, multum in-
teresse, antequam in possessionem bonorum eius cre-
ditores mittantur, hoc factum sit, an postea: si
ante, cessare in factum actionem, si postea, huic
locum fore. Oratio sic satis quidem clara et per-
 spicua est; sed quoniam LEYSERVS inde non-
 nihil ad separationem pertinens exculpfit, quod
 mente non comprehendimus: huius notandi
 causa, lubet etiam interpretationem aliquam ad-
 ferre. Creditor igitur in possessionem missus
 suum consequatur necesse est. Sed fraude non-
 nunquam debitor consilium magistratus inter-
 nertet, nisi illi occurratur. CICERONIS
 aetate, vti ex lib. I ep. I *ad Attic.* patet, reme-
 dium necdum proditum fuit, verum de dolo
 agebatur. PAVLVVS tandem Praetor pollici-
 tus est, actionem se ad reuocanda ea, quae in
 fraudem creditorum alienata essent, daturum.

Mire

Mire sudant interpretes, vt BACHOVIVS *de action.* disp. 4 alique, et confundunt hunc tit. Dig. cum eo, *quib. ex caus. in poss.*, nec varias eam in rem proditas actiones adtendunt; quas tamen CUIACIVS, DONELLVS, VOETIVS recte videntur discreuisse. Extat edictum partim in l. 1 partim in l. 16. h. t. Cum enim *interdictum* Praetor, cuius formulam continet l. 16, proposuisset, idem etiam *actionem in factum* promisit in eos, qui fraudem non ignorassent. Rursum interdicto subiecit, *etiamsi fraudis non sit scientia in factum actionem.* Quae remedia cum in personam sint; tenetur enim *et ipse fraudator in id quod facere potest, quodue dolo desit facere posse*: praeterea competit *in rem actio*, ex pignore praetorio, quae ad h. t. non pertinet. Reuocat igitur edictum, quae gesta sunt fraudandi causa, dum iubet restitui ea, quae quis, cum haberet, amisit, fecit vt ad alium peruenirent; item si ita se obligauit, vt postea desineret habere. Sed etsi quid ereptum sit, debitor desinit habere, dum propter fraudem eius contigerit, vt ei auferretur. Atque huc refert DONELLVS recte exemplum, super quo enata nobis cum LEYSERO disputatio est. Distinguit enim VLPPIANVS ea sententia IULIANI § 16 l. 10. vtrum

utrum fugientem creditor consecutus ante sit, an post missionem creditorum. Priori casu ablatum ait non reuocari. Ratio est *quia creditor sibi vigilauit.* l. 6 § 7 h. t. ubi in vniuersum ait **VLP**IANVS, creditorem, qui, antequam bona possiderentur, *suam recepisset,* non timere editum. Sed plane rem discipulus illius **SCAEVOLA** l. 24 eius. tit. publico tractatu definiuit. *Quid ergo,* inquit, *si cum in eo essent, ut bona debitoris mei venirent, soluerit mihi pecuniam, an actione reuocari ea possit a me? an distinguendum est, is obtulerit mihi, AN EGO ILLI EXTORSERIM INVITO? et si extorserim inuito, reuocetur? si non extorserim, non reuocetur? Sed VIGILAVI meliorem meam conditionem feci — ideo non reuocatur.* Quod si quis post bona possessa, quae causa est posterior, pecuniam extorsit, eripuit, abstulit fugienti: actioni **PAVLIANAE** locus est, ut creditor in portionem tantum veniat illius pecuniae ceterisque exaequetur. Neque enim, ut eleganter **VLP**IANVS in § 7 l. 6 *excit.* addit, *debit praeripere aliquid ceteris, cum iam par conditio omnium creditorum facta esset.* Quia errores magnorum virorum facile decipiunt: veritatis quidem causa urget, at, cum tanta sit **LEY**SER I auctoritas, vix audeo errorem eius, quem

maheo

D

hac

hac quidem in re deprehendi, indicare. Cum ergo fieri possit, vt in reprehensionem incurram quorundam: rem in casum dedi: a cordatis nihil metuo, qui me non arguent temeritatis. Ab illis autem quaero, vtram causam, duas nempe memorauit, locum putent facere beneficio, quod iactitat LEYSERVS? En ipsius verba: *Obaeratus res quasdam suas in amici aedibus absconderat. Odoratus hoc quidam ex chirographariis, cui in concursu nihil sperandum erat, inuestigat res occultatas, in lucem protrahit, atque in iudicium defert. Re comperta, consuunt ceteri creditores, laudant sedulitatem consortis sui, ipsum tamen ad infimum locum detrudere, h. e. excludere conantur — Senatus illi, qui seruaerat, res addixit. Atque haec mecum voluendo diu non potui constituere, vtro de casu fuerit locutus, donec in specim. 496 medit. tertiam inciderem: ibi enim, legis decimae, inquit, § 16 de casu agit, quo creditor vigilantia sua res ex fuga retrahit alias perituras. Hunc igitur parem esse negat illi, qui ante concursum, sed suspectis iam debitoris facultatibus, aliquid ex bonis surripuerit; id enim restitui oportere. Quid ergo? posteaquam fugae sese dederat obaeratus, res absconditas detexit vnus ex creditoribus, num easdem*

easdem sibi seruauit missione iam impetrata? Non, sed in tributum vocabitur. Rursus quaero, an ceteris nondum possidentibus dici possit praeripuiffe? Si pecuniam sibi debitam hoc modo recepit, vel vt SCAEVOLAE verbo vtar, etiam extorsit, vtique videtur vigilasse. Quid si non pecuniam, sed rem, cuius pretium crediti excedit quantitatem, reportauit? Cum separatio eo tendat, vt ius nostrum citius, vberius consequamur: illuc forte rediit noster noua plane, quam conceperat, idea separationis. Sed neutro casu, vbi quis instat sine auxilio magistratus fugienti, simul etiam iuri suo, equidem eiusmodi rei animo concipere non possum imaginem. Quid enim? nonne, vt iam insinuauimus, ac deinceps ostendemus vberius, separatio ponit diuersa bona, quae caussa cognita decreto magistratus discernuntur? Et plane rem conficit, quod ipse, quocum res est, meditatione, quae proxime praecedebat, agnouit, beneficium non inter eos, quibus idem debet, sed inter diuersorum debitorum, quorum alter alteri successit, locum inuenire. Quod idem CERVIDIO SCAEVOLAE in l. 24 superius exci-
alienam mentem adfinxit, quasi is vigilantem habuerit non et eum, qui extorserit inuito debito-

ri, verbo notamus. Nam contextus verborum plane docet, vigilantiam, quam dicit, non ad casum, si non extorserit, restringendam esse. At mouit illum verbum, quo iurisconsultus vsus est, *extorquere*. Miror, cur admiserit in l. 10 § 16 *to auferre* VLPIANI. Etenim eripere dicitur per raptum aliquid auferens, hoc ipso fur improbius. Scilicet vis priuata in ciuitate non est licita, cum iudicem adire possumus. Recte. Sed vt iure naturae nobis concessum, immo praecipuum est, vt res nostras defendamus, ita et persequi debitorem fugientem licet, eique rem auferre. Vim priuatam interdum impunitam esse oportet, vt in proposito, ne creditum pereat. Nihil hoc loco edictum M. ANTONINI in l. 13 Dig. *quod metus causa* impedit. Enimvero si debitor fuga euaserit, frustra erit, qui requirat magistratum aduersus eum, qui nullibi reperitur. Denique precibus, flagitatione, minis, quibus saepe debitore iniicimus timorem, debitum ab illo extorquetur. Quare non attendimus vim illicitam, vel cum dolo coniunctam, vt monuit et Magnus in hac litterarum vniuersitate Prorektor SORBERVS, doctissima *de iure vigilantibus* scripto commentatione (§ 53) et ab illo excitatus venerandus Senex, Perillustris, qui

quī virtute sua nomen, tot egregiis scriptis clarum, ad posteritatis memoriam consecrauit, Cancellarius ESTOR. Sequitur et alia causa, in qua habemus quidem dicere aduersus eundem LEYSERVM; at remoram nobis iniiciunt arcti, quibus conficti sumus, limites dissertationis. Denegat meditatione sequenti (II) socii separationem propter debita ea, quae socius mortuus contraxerit extra causam societatis. Ac reprehendit plures pragmaticos, nominatim vero CARPZOVIVM (dec. 54.) velut antesignanum. Quid igitur habet, quod obiiciat pragmaticis? hoc nimirum, vt non intellexisse illos dicat l. 27. *pro socio* aliosque iuris locos; frustra item ab iisdem tacitam quandam in bonis socii debitoris hypothecam allegari. Nec enim debita ex societate iis, quae vel socius ante negotium contraxerit, vel quae habeant priuilegium exigendi, praeferrī putat oportere. Sed ita teneo, multum interessē, vtrum societas simpliciter inita sit, an etiam bonorum. Namque in hac vel omnia, quae sunt sociorum, vel ea tantum, quae ad quaestum pertinent, communicantur, h. e. propria sunt pro partibus singulorum. Atque, vt communio tollatur, communi diuidun-

III 2

D 3

do

do agendum est, vt eorum quisque, quod in rem contulit, recipiat suum. Nullus igitur hypothecae tacitae, vt recte LEYSERVS monet, locus est. At actio *pro socio*, licet societas dirempta sit, manet, atque perpetua est, vt, quod ex bona fide praestari conuenit, de communi soluiatur. Atque haec est legis, quam commemorauimus 27 tit. *pro socio* sententia. Perperam autem ii, quos ille reprehendit, pragmatici, separationem, vbi nulla sunt bona inter se diuersa, nobis ingesserunt.

Omitto alias causas, huc relatas, de quarum iure ex sequenti § vt spero, constabit. Nec denique ad rem nostram pertinet *separatio feudi ab allodio*, qua feudi, allodii et hereditatis diuersa ratio habetur. Enarratis causis, superest, vt, an vna definitione omnes possint comprehendere, videamus. Quod sane difficillimum iudico; verum tamen experiri licebit. Est igitur *SEPARATIO beneficium iuris, quo creditoribus alterius, in quem inciderunt, ex priuilegio etiam iis, qui cum eo contraxerunt, his denique, quibus defuncti factum nocere non debet, certa bona officio iudicis discreta tribuuntur.*

§ IIII

BENEFICII RATIO ET AEQVITAS.

Est hic separationis bonorum effectus, vt, quemadmodum ii, qui priuilegio quodam sunt subnixi, ius suum consequuntur citius ac vberius: ita illis, quibus certa bona tributa sunt, hoc indulgeatur, vt eadem ipsi soli percipiant ceteris omnibus exclusis.

Sed ante omnia videndum est, vtrum is, cuius de bonis separandis agitur, iure debeat aliquid separationem postulanti. Nam siquid titulo singulari translatum fuit ab herede: tum certe is, qui rem accepit, nihil videbitur debere. At si defuncti bona iure hereditario transeant in eum, qui et ipse aeri alieno est obnoxius, creditores defuncti beneficio recte vtentur. Namque per aditionem bona nunc facta videntur heredis; hic autem iure ciuili defuncti personam sustinet.

Deinde quaeritur, annon illi, qui separationem aduersus alios postulant, et ipsi quoque contraxerint cum debitore. Neque enim hoc casu, vti recte monet DONELVVS, vlli aduersus ceteros certi temporis vel certae conditionis dabitur separatio.

Exci-

Excipiuntur vero, qui militi filiofamilias crediderunt, ut potiores sint paganis. Item, qui diuersam tabernam vel negotiationem respexere.

Porro si alii defuncti, heredis alii, alii diuersorum, quibus idem successit, fidem sunt secuti: separatio tenet, quia et hic occurrunt hereditarii creditores.

Illi vero, quibus debet heres, nisi eisdem extra ordinem subueniat Praetor, excluduntur. Separationem tamen postulant ex privilegio, quod fiduciario heredi concesserat ANTONINVS; nec igitur iure suo, sed ex persona heredis.

Denique, uti patrono non debet factum libertae nocere, quae adiit hereditatem damnosam, ne ipse huius creditoribus obligetur: ita plane suadet aequitas, ut heredi eiusdem necessario, qui adeundo in se transfudit ignominiam, quam bonorum infert venditio, hac superueniente, et nomina, et bona, quae post manumissionem adquisiuit, conferuentur.

Atque cum ex his, quae diximus, plana fiat definitio: tum, ut beneficii ratio penitus cognoscatur: distinctos actus et heredem obaeratum sibi facientis, et ipsius heredis adeuntis confide-

rari

rari oportet. Ille iure civili alienat; nec tamen potest creditoribus suis, qui per aditionem sunt heredis, nocere. Quid enim? si successerit illi obaeratus, ut neutrum patrimonium sufficiat ad debita exsoluenda: numquid deterior futura est conditio eorum, qui cum ipso contraxerunt? Minime vero. Quare et si hereditariam rem iure pignoris vel hypothecae obligauit heres, iidem potiores huiusmodi creditore sunt habendi, secundum id, quod **VLPIANVS** § 3 l. 1 h. t. retulit rescriptum **SEVERI ET ANTONINI**. E diverso acquirit heres; nec tamen in aliorum necem. Ut si maluerit post confusionem bonorum sua potius, quam hereditaria debita exsoluere: nequaquam id erit permittendum. Sed aequissimum est, ut hereditariis creditoribus ius, quod habent quaesitum, ut supra memini me dicere, facto alterius ne adimatur. Neque est, quod quis velit contradicere, non idem praestari creditoribus heredis, quippe qui impedire non possint, quominus debitor adeundo sese obliget aliis. Atqui heres rerum suarum dominus est, et uti alienando, ita etiam acquirendo nocere potest iis, quibus debet. Ipsorum culpa est, si, antequam is adiret, non exegerunt credita, nec missionem postulauerunt. Quidni hereditariis cre-

E

dito-

ditoribus liceat illos praeuenire petendo separationem? Ipsi siquidem peterent, vt ait COCCIVS, de lucro captando cum hereditariis damno duntaxat cauentibus viderentur certare. Quae quidem omnia si consideremus: iuris huius a Praetore propositi, postea interpretatione producti, aequitas facile cuique adparebit. Nec iniquum videbitur, si syngrapham defuncti, et fisci, et municipum iuri, et cuius hypothecae ab herede constitutae praeferamus.

§ V

DEFINITIO CREDITORIS.

Igitur stricto iure creditor dicitur is, qui pecuniam mutuam dedit, debitor, qui accepit; licet alius vtilitatem inde senserit l. II C. *si cert. pet.* Sed porrigitur vtriusque appellatio etiam ad alios contractus. videl. 20 de *iudic.* l. II tit. Dig. de V. S. et ad hanc, cuius in totum illum titulum eximia extitit opera, GOEDDAEVM. Itaque creditores sunt, quibus ex qualibet causa vel contractu debetur. Dicam verbo, ex debito est obligatio. At non praeter rem erit, si fontes eiusdem indicemus. Primis quidem temporibus ROMANI, vt alii populi in simplicitate vinentes, stipulatione firmabant suas conventiones.

Post

Post ad contractuum nomina processerunt. In quibus cum omnem fidem sanxissent: mox iurisconsultis placuit causa, h. e. conuentio, quae a datione vel facto effectum sumsit; hinc quibusdam pactis adsticit Praetor, aliis denique Principes vim concesserunt obligandi. Quare obligatio iure ciuili nascitur aut ex *contractu* siue *certo*, cui insunt *pacta adiecta*, seu *incerto*, qui rursus est vel *inuoluntarius*, vel *iure non definitus*, aut ex conuentionibus *legitimis*, *praetoriis*, *stipulatione munitis*. Contractus certi, h. e. nomen habentis species, tanquam in vulgus notas, omittimus. verum cum VLPPIANVS in l. I § I. de obl. et act. tres tantum statuatur, doctrinae causa, ne quem TRIBONIANI contra illum aliosque veteres moueat auctoritas, precamur. Inuoluntarii plura modo, modo pauciora adferunt exempla. Hoc teneo, quemadmodum in praelectionibus docet ILLUSTRIS in hoc actu Praeses, cuius praeclara in iurisprudenciam merita, meis non indigent praeconiis, quasi ex contractu obligationem non ex consensu quodam praesumpto vel ficto, sed ex re ipsa, ex facto, ex utilitate esse deducendam. Ceterum vt quae dantur exempla digeramur, citra consensum oritur obligatio tum ex *gesto*, vt si quis negotium igno-

rantis, absentis, defuncti, pupilli vnum vel omnia, vel etiam communia, seu cum condomino, siue cum coherede gesserit; tum *ex facto*, vt heredis adeuntis, suscipientis litem et nautae bona recipientis; tum *ex datione* quoque vt indebiti, arrhae, dotis. In iure non definita negotia tam bonae fidei sunt, vt permutatio et aestimatum, quam stricti iuris, veluti do vt des, quae conuentio similis est emtioni, do vt facias, quae ad locationem, facio vt facias, quae ad mandatum accedit, et facio vt facias, quae non nisi ob dolum obligat. Ceteras conuentiones, quae vel legitimo, vel praetorio iure valent, facile quisque poterit addere. Valent etiam, quae in nudi placiti finibus stant, cuiusmodi est, dabo vt facias, moribus nostris.

Sed *et si cui*, ait VLPPIANVS in l. 12 π . de V. S., *ex delicto debeat*, creditor erit. Vnde exaequari hoc loco ait EVERARDVS in *Topicis* contractibus delicta. At creditum intelligimus, si vel cum defuncto lis fuerit contestata, l. 26 π . de O. et A., vel ad heredem aliquid peruenerit, vel ex mora is debuerit, vt in conditione ex causa furtiua.

Porro heres, quatenus coheredes habet, creditor videtur l. 7 C. *de bonis auctor. iud.* nam
pro

pro ea parte, qua ipse heres extitit, obligatio confunditur. Ut qui debitori ex triente heres est, pro besse actionem habebit, aduersus coheredes, et, si hi soluendo non sunt, etiam separationem l. 6 C. de hered. action. Item creditor est, cui ex die vel sub conditione debetur pr. l. 4 h. t. Is, licet missionem petere non possit, tamen, cum haec missio in rem fiat: petente alio, qui ius habet, ipse cum ceteris creditoribus mittitur in possessionem. pr. l. 12 de rebus auctor. iud. Atque hac vulgari, vt MARCIANVS in l. 114 § 12 de legat. 1 vel vt PAPINIANVS pr. l. 4 de separ. eam adpellat, *communi* cautione prospicitur etiam legatariis et fideicommissariis, quamuis illis defunctus obligatus non fuerit, sed ab herede debeatur. cit. l. 114. Ceterum legatarios ait l. 4 in ea tantum parte, quae de bonis feruari potuerit, pignoris causam habituros; idemque IULIANVM pr. l. 6 eod. verbis, *solidum vel portio quaeratur*, sensisse puto.

§ VI

QUOMODO CREDITORES IMPETRENT SEPARATIONEM.

Dixi supra, causa illam cognita decerni a magistratu. Num a quocunque? Grauius VI-

E 3

PIANVS

PIANVS impetratur, ait, decreto Praetoris pr. l. i. h. t. Et apertius § 14 eiusd. l. *de his autem omnibus, an admittenda separatio sit, nec ne: Praetoris erit vel Praesidis notio, nullius alterius. h. c. eius qui separationem indulturus est.* Ergo iudex maior qui causa cognita indulgeat, desideratur. Hodie mutato rerum statu, cum iudicis et ius dicentis non amplius distincta sint officia: competens iudex quilibet ordinarius facultatem decernendi habet. Quærit autem LAV-
 TERBACHIVS diff. *de separatione*, c. 2 § 6, si res hereditariae et ipsius heredis diuersis locis sitae sint, cuiusnam loci magistratus possit decernere? Atqui ait, non rei sitae, sed domicilii forum esse respiciendum. Sed cuius? heredisne an defuncti? Hoc expeditum non esse; at verius tamen ipsi videtur, quia actio non aduersus defunctum tenuerit, sed in heredem coeperit, in domicilio heredis separationem impetrari. Quam opinionem recte refellit SCHILTERVS *exercit. ad π. 46 th. 46.* Nam vt heres in foro defuncti conueniendus est ab illius creditoribus: ita hi ibidem separari se ab iis, quibus ipse debet, postulabunt.

Cum igitur separatio non fiat ipso iure, quod enim STRYKIVS ex MEVIO de Pomerania obseruat, singulare

gulare est, neque ad exemplum trahendum. Conceditur illa petentibus, et his, qui petunt, solis; ceteri, qui omittunt, fidem heredis videntur sequi. At quam actione experiantur? Nulla hic certa actio prodita erat, sed pendebat res ex Praetoris cognitione. Nam cum olim ita fuerit Praetoris iurisdictio, ut liceret ei non cognoscere, sed iudicem dare: hac in causa ipse debuit cognoscere et iudicare. Quod et in causa praeiudiciali et restitutione minoris obseruare licet. Atque hanc cognitionem praetoriam vocant *imploratorem nobilis officii iudicis* BACHOVIUS, GAILIUS, HAHNIUS aliique. Petitur separatio etiam per procuratorem, at non nisi speciali mandato instructum, cum interdum praestet omittere, quam petere. Exemplum refert LAVTERBACHIVS § 9 cap. 2 excit. Dissert. ut si bona vix sufficerent hypothecariis, heres autem chirographarios tantum haberet creditores, chirographarios defuncti melius facturos esse, si separationem omitterent, quia ab hypothecariis exclusi, deinde reuerti non possent ad heredem. Ceterum in causae cognitione haec fere versantur, utrum is, qui petit, fidem heredis sit secutus, an bona ita permixta sint, ut separari non possint, an denique effluxerit quinquennium.

§ VII

§ VII
 QVAE TRIBVANTVR BONA.

Atque ex his, quae disputauimus, qui et a quibus quoue remedio separentur, satis, opiuor constabit. De bonis, quorum fit discretio, restat, vt dispiciamus. Inprimis consideranda sunt verba VLPIANI in § I l. I de separat. debitorem quis Seium habuit, hic decessit; heres ei extitit Titius, hic non est soluendo, patitur bonorum venditionem. creditores Seii dicunt bona Seii sufficere sibi, creditores Titii contentos esse debere bonis Titii, et sic quasi duorum fieri bonorum venditionem. Qui ergo MEVIUS (lib. VI tit. 3 de cif. 10) potuit dicere, statum bonorum, qui fuerit mortis tempore seruandum esse, vt quidquid reliquisset defunctus, id creditoribus eius praestaretur? Quid enim? si ex bonis confusis permixtis, heres interim, dum illi non petant separationem, aliquid vendiderit? Nonne totam vendere licet hereditatem? Qua vendita frustra, vt ait PAPINIANVS l. 2 h. t. ab eo desiderabitur separatio, vtique si nulla fraudis incurrat suspicio. Sed quae bona fide medio tempore per heredem gesta sunt, rata conseruantur. De oppignoratione non loquor, quae ipsa quoque distractio est, cuius modo initium expectandum

dum est. Id vero ostendit **VLP**IANVS, eum cit. loco ait missione facta etiam concedi separationem. Tum siquid abest ex hereditate, id etiam ex bonis heredis supplendum erit. Cedo illi, quas dicunt, meliorationes; recipiat etiam pretium, quo rem pignoris nexu liberavit. Nec enim bona intelliguntur nisi deducto aere alieno. Dixi etiam supra, ius iisdem tribui potius in re pignori supposita ab herede. Non ideo tamen id, quod abest hereditati, ex bonis, ut ille putat, heredis supplendum erit. Iure vendit, dat in solutum, permutat heres, utpote qui est dominus et arbiter rerum suarum. Separati ab ipsius patrimonio creditores hereditarii frustra petent, ut in eodem substituuntur.

Sed vocat nos ad se **VLP**IANVS, cuius verba inferuimus modo et adeo signauimus. Namque is in causa beneficii impetrandi heredem ponit obaeratum, qui pati debeat bonorum venditionem. Atque impetrato iure duplicem admittit creditorum ordinem, ut alii in defuncti, alii in heredis bona mittantur. Quae cum ita sint; siquid interim heres alienauerit, reuocationi quidem, video, non vero sententiae **ME**VII esse locum. Quod si non ita statim a morte testatoris, sed forte post annum heredis

F

bona

bona veneunt, temporis huius intercapedo liberam, vt ait l. 3 h. t. dat illi alienandi facultatem. multo minus tunc MEVIO assentimur. Praeterea hoc ille notandus est, quod ex *dupliciter venditione*, quam memorat VLPIANVS heredis etiam creditoribus tribuit beneficium, plane nouum; cit. *decif. 9 tit. 30 lib. VI* cum hereditarii separare, illi vero in bona eius, cuius sunt secuti fidem, mitti dicantur. Sed dimisso illo, paucis etiam LEYSERVM volumus. Is in med. 5 spec. 489 refert, heredem obaeratum a suo creditore in iudicio conuentum, mox condemnatum pati debuisse, vt nomen quoddam defuncti in solutum adiudicaretur; tum vero repente vnum ex hereditariis nominis adiudicati separationem petiuisse. Atque hac in caussa beneficio locum fore pronunciat fidenter. Sed nisi me omnia fallunt, repeti autem et cogitatione pertrectaui, quae de separatione collegeram, omnia, caussa ab LEYSERO relata non vera videtur, sed ad spurias referenda. Obaeratum ponit, intelligo. Iudicatum quoque hac in re. Sed nihil hoc ad nos. Num bona illius fuerant possessa? Non. At hereditarius ille creditor interueniendo fortasse excirauit missionem. Quod in re proposita non putem. Nam separatio pedissequa, vt ita dicam,

dicam, est missionis l. 5 h. t. Iudicatus vero, de quo sermo est, vnum tantummodo ex hereditariis nominibus passus fuerat tribui in solutum. Id vero etiam ipse creditori suo dare potuisset nondum interdicta sibi alienatione. Ac nonne tum dominium nominis transiisset in accipientem? Qui idem effectus cum sit adiudicationis: nescio cur hypothecam hoc in casu, imparem tamen interuenientis, iuri finxerit LEYSERVS. Quare, vt ad rem redeamus, patrimonium separatur non id, quod tempore mortis fuit, sed quod superest, cum bona heredis veneunt, nisi ita cum iisdem permixtum sit atque confusum, vt discerni non possit. Ceterum si heredem inde constat rem suam auxisse, ratio naturalis non patitur, id eripi defuncti creditoribus, qui separationem impetrarunt.

§ VIII

TEMPVS IMPETRANDI.

Cum igitur bona heredis vel alterius, cuius aes alienum nec potius debet esse nostro, nec nobis damnosum, non sunt soluendo, veneunt, distrahantur: non solum propositum est edictum, vt ex hereditate nobis tribuatur id, quod defuncto credidimus; sed patet etiam beneficii inter-

pretatio, qua quis creditoribus vel praefertur, vel non tenetur, vel cauet denique, ne alienae obligationi immisceatur. Heredis fidem sequi aliquando periculosum est. Quid enim? si eius rationes non ita statim adpareant. Permiscebit interim bona hereditaria suis; alienabit nemine prohibente. Ecquis reuocabit res alienatas, nisi in possessionem fuerit immissus; separationis iure certe nemo, praeterquam si mala fide alienauerit heres. Consideranda etiam est confusio, praesertim ratione mobilium, ut quae in dies crescit. Quamobrem *post multum temporis* non impetrabitur separatio. Quod ita interpretatus est **ULPIANVS**, § 13 l. 1 h. t. ut illa intra quinquennium ab adita hereditate postuletur. Sed, ut **STRYCKIUS** in *usu mod.* 7. ad h. t. obseruat, in quibusdam Germaniae prouinciis, ut in Marchia, Pomerania et ducatu Megapolitano non requiritur quinquennium.

§ VIII

BENEFICIUM QUANDO CESSET.

Si culpa est, tempore idoneo iuri suo non incumbere; eamque admittunt ii, qui vel cum soluendo est debitor, eum non excutiunt, vel in venditione bonorum omittunt separationem: certe,

certe, quod sibi imputent, habent, qui quinquennium beneficio praestitutum praeterlabi patiuntur. Cum enim facile interim confusio contingat rerum, praesertim mobilium: tum pecora, mancipia, praedia, si qua sunt, licet discerni possint, nunc tempore exclusi frustra, sibi ut tribuantur, petent.

Deinde, ut ait Codicis interpres PEREZ, *re non amplius integra, l. c. si heres bona fide hereditatem vendiderit*, frustra sunt, qui ab eo postulent separationem. Nec eorum, quae is medio tempore consumsit, perdidit, alienauit, ratio habetur.

Plane a beneficio remouendus est is, qui suapte sponte heredis nomen sequitur et fidem. Id quod vario modo ab eo fieri posse intelligitur. Nam in vniuersum quidem beneficio indignus est, qui cum debitore aliquid gerit, contrahit, quod non ad exigendam pecuniam necesse habet facere, ex quo animus apparet eius obligationem vel renouandi, vel de integro constituendi, vel etiam differendi. At more iurisperitorum ad exempla eamus. Igitur si quis a debitore nouandi causa fuit stipulatus; si satis ab eo accepit, si pignus; si debiti usuras: numquid putas beneficio eum adhuc usurum? minime ve-

ro l. i, § 10 et 11 h. t. Etenim habet, a quo sibi satisfiat, heredem. Quanquam quod ad vsuras adtinet, interest, vtrum competierint, an creditor ita illas sibi constituerit, vt iisdem contentus solutionem velit expectare. Priori caussa non magis fidem heredis, quam qui iudicium dictauit heredi, videtur secutus l. vlt. h. t. Posteriori autem nulla ratione admittetur ad separationem.

Porro res ipsa postulat, vt separatio tum denegetur, si bona hereditaria ita heredis propriis sint permixta et quasi vnita, vt ambo a se inuicem discerni non possint. Quod facile in mobilibus, facilius in nummis, raro contingit in praediis § 12 l. 1 excit. Quod ex **VLPIANI** sententia de praediis diximus, ea contribui raro, non curat, quem aliquoties iam excitauimus, **LEYSERVS** spec. 449 medit. 3 contrarium enim docere experientiam. Per nuptias secundas plura interdum patrimonia coniungi; poscentibus igitur separationem liberis, iudicem aut aequo arbitrio, quae cuiusque bona fuerint, aestimare, aut aequales partes facere oportere. Quidquid sit: sane **VLPIANVM** non fugit ratio, nec enim coniuncta duorum eiusdem praedii possessio facile impedit, quo minus dominum a possessore dignoscamus. Deni-

Denique quaeritur, an remedium hoc chirographariis defuncti creditoribus saluberimum, quo ipsi cuicumque heredis creditori excepta tributorum, quippe rebus inhaerentium et sumtuum iudicii causa, praeferuntur, an illud etiam concedi debeat iis, qui hypotheca sunt muniti? Sunt, qui negent, eos illo indigere. BARTH dissensu 240. Sed verior est contraria eorum, quos idem adducit, sententia; eisque iungi velim COCCEIVM *in iure controuerso*. Non semper illi, fateor, indigent beneficio; aliquando tamen id ipsis est necessarium, ut si concurrunt cum iis, quibus est privilegium exigendi; vel si generaliter heres, quae habet, quaeue habiturus est, hypothecae dedit. Nec enim video aliter illis succurri posse, quam separatione.

Postremo nec lex singularis, quae debita quaedam ceteris omnibus praefert, ut LEYSERVS spec. 489 med. II recte monet, edicto nostro eiusque interpretationi poterit derogare.

§ X

NVM EIVSDEM VSVS SUPERSIT INDVCTO
BENEFICIO INVENTARII

BARTHIVS ille, quem paullo ante citavi,
quidni PLAVTIUM appellemus, quia diuerfas
opi-

opinionum doctorum collegit, ut hic sectariorum; is igitur dissensu 239 duos tantum adducit, qui post inventarii beneficium usum huic nostro concesserint, ANTONIVM FABRVM atque SCHILTERVM. Negantibus accenset LAVTERBACHIVM male. Is enim sententiam videtur diuississe. Sed neque SCHILTERVS iure Saxonico admittit separationem; BERGERVS tamen (in oeconom. iuris, lib. III, tit. 31 n. 9) eo in casu, si periculum sit, ne heres ex hereditate debita exsoluat sua. Contra WERNHERVS (obseru. Vol. V P. VI, o. 4) districte illam ait hodiernum in Saxonia usum habere. Atque haec ad illum BARTHII locum obseruasse iuuabit. Iam, ut, quid nobis de re proposita videatur, dicamus, liceat illam paullo altius repetere, atque in iuris ciuilibus amoenissimum campum exspatiari. Cum igitur adire cuique liberum esset hereditatem: in testamento certum spatium heredi ad deliberandum praefiniri solebat. Atque intra hos C. dies sollemniter adiens *cernere* dicebatur. PERIZONIVS *ad Sanctii Mimeru.* lib. III, c. 15. Scrupulosa haec erat sollemnitas corpore apprehenso coram testibus peragenda, vnde etiam *commentum* dicitur in l. 1 Cod. Theodof. *de bonis maternis.* Neque tamen tot testes fuerunt necessarii, quot putat

putat CUIACIUS (obs. lib. VIII, c. 29) deceptus vitiosis codicibus CICERONIS ad Atticum epistolarum. Male MERILLIUS (obs. III, 34) digitorum percussionem; peius ALTESERRA saltationem in foro requirit. EVER. OTTO *in iurispr. symbol.* Possint et alii aliorum errores notari; sed haec leniter ac velut in transcurfu. Ad rem vt redeam: si nullum tempus testamento praefinitum fuerat, heres poterat moras nectere, cessare, nisi creditores vrgerent. Tum enim adeundi vel repudiandi necessitas imposita videbatur. At interuenit Praetor, qui exemplo creationis ius induceret deliberandi. Quare si quis intra praefinitum spatium decreuerat, is creditoribus defuncti tenebatur, nec vlla erat restitutio, nisi ex causa aetatis. HADRIANVS tamen aliquem ob grande aes alienum postea emergens censuit restituendum. Quod beneficium deinde GORDIANVS Imperator ad omnes milites extendit. Qui autem repudiauerat, desinebat heres esse; omittens denique, licet ipso iure maneret, amittebat actiones. Sed longe aliter de his rebus constituit IVSTINIANVS in l. vlt. C. *de iure deliber.* Is enim periculi in hereditate vitandi causa proponit *inuentarii beneficium*; ibique non solum commendat, sed poenam quo-

G

que

que statuit in eiusdem contemtores, veteri iuri, quod ipse non abrogauerat, inhaerentes. Ac profecto iure deliberandi neque satis cautum erat heredi; neque id etiam creditoribus expediebat solutionem expectantibus. Ex nouo autem beneficio et ille statim adire securus potest; neque his damnum mora infertur. ⁶⁵ Verbosa constitutio, eam in rem prodita, duas habet partes, quarum prior de ritu agit repertorii conficiendi, posterior effectum eius describit. Illo enim confecto sicut heres commodi potitur, vt, licet non satisfecerit oneribus, **FALCIDIAM** detrahere possit: ita plane quoque incommodo leuatur. Nam et impensas in rem factas recipit, et credita, nec vltra vires tenetur hereditatis. Plane etsi tenetur creditoribus et legatariis, tamen primo, qui venerit, recte soluet; ipsi tamen a se inuicem id quod solutum est, possunt repetere. Atque ita paucis complexi sumus constitutionem, qua separationis iuri derogatum fuisse contendunt. **LAVTERBACHIVS** admisit tunc vsum superfore, si quis non cum beneficio adisset. At nulla ex constitutione ducitur ratio, quae superfluam reddat separationem. Illa utilis est heredi; hanc impetrant creditores. Praeter rem, inquires, teneur enim ipsis satisfacere.

facere. Sed quomodo? Primo venienti soluet bona fide, si nesciat potiozem superuenturum esse; alias non nisi exacta cautione l. 41 *ad leg. Falcid.* et ita demum melior fiet conditio occupantis. l. 19 *π. de re iudic.* Enimvero, cum heres rem dirigat, non satis prospectum videbitur creditoribus. Si enim is bona fide egit: molestia inter eos erit repetitio, interdum etiam vana; si male tribuit res, quid demum ipso ad inopiam redacto consequentur? Quid? nonne idem suis creditoribus ex hereditariis bonis potest soluere? certe his non minus iuris competit circa bona, quae defuncti fuerunt, atque in ea, quae aliunde sibi heres adquisiuit. Quare placet hanc ex SCHILTERO imponere clausulam, inuento repertorii beneficio rationem non cessare separationis, quod necessitas impetrandi eam, quae solos impetrantes iuuat, sublata non fuerit a IVSTINIANO.

SECTIO II

INTERPRETATIO L. 2 COD.
DE BONIS AVCTOR. IVD. POSSID.

Cum frustra Codici detur opera, nisi Digestorum et alia pleraque adminicula suppetant: equidem ad constitutiones huius expositionem

animum adiiciens, illa conquisiui diligenter, ideoque paullo longior fui in sectione praecedenti. Nunc, posteaquam plura iam praemissimus ad rem pertinentia, breuiores esse possumus. Verba igitur in Cod. repet. praelect. sic leguntur:

Imp. Gordianus A. ARISTONI

Est iurisdictionis tenor promptissimus, indemnitateque remedium edicto Praetoris creditoribus hereditariis demonstratum, ut quoties separationem bonorum postulant, causa cognita impetrent. Reportabis igitur conuenientem desiderii tui fructum, si te non heredum fidem secutum, sed ex necessitate ad iudicium eos prouocare demonstraueris.

ARISTONI igitur de iure respondit GORDIANVS et nepos quidem; pater enim et filius vna regnarunt a C. CCXXXVII; ipse autem, illis oppressis, a MAXIMO et BALBINO Caesar dictus, his quoque caesis, imperium solus accepit CCXXXVIII, ac tenuit, consilio adiutus foceris MOSITHEI vsque ad annum CCXXXV cf. viii etiam post mortem clarissimi BACCHI hist. iur. lib. III, cap. 2 § 14. Itaque per istud sexennium, vt alia, ita hoc quoque rescriptum edidit GORDIANVS. Nec mouet, illum sedecim annorum fuisse, cum susciperet imperium. Nonne enim

enim constitutum erat auditorium, in quo rescriberet imperator consilio habito iurisperitorum? Certe DIOCLETANI et MAXIMINIANI, quae vtramque fere paginam Codicis faciunt, rescripta, sapiunt doctrinam eius, qui illis a consiliis fuerat, HERMOGENIANI. Sed, vt causam, qua de quaeritur, aperiamus, ea, licet in oculos incurrat, non tamen illa est, quam potuit BRUNNEMANNVS ad h. l. Debuit mihi, referam autem verba illius per epitomam, Titius centena, illo mortuo conuenio heredem; neque quidquam recipio; postea, cum bona heredis veneunt, peto separationem, quam ceteri creditores negant mihi competere, propterea quod nouauerim — at nouatio non fuit voluntaria, sed necessaria. Quem enim conueniam, quam heredem? At longe alia est verborum sententia. Nimirum siquid iudico, dubitauerat ille creditor hereditarius, an debitum exigendo simul etiam separationem petere posset. Quem scrupulum enellit Imperator. Nam ex edicto, ait, creditoribus hereditariis competit remedium, vt, quoties postulant, ex iusta causa impetrent separationem. In proposito igitur Aristonem, nisi fidem heredum aliqua ratione secutus fuerit, *ad iudicium* illos suscipiendum *prouocare*, simul

crediti feruandi causa separationem ab iisdem posse impetrare. Et obseruanda est dictio, *fidem heredis non secutum, eundem ex necessitate ad iudicium prouocare*, quae, cum vnum actum significet, a BRUNNEMANNO praepostera ratione sic accipitur, quasi duos actus, duplex contineat iudicium. Non praecessit iudicium, sed iam nunc monetur. Diuinauit, non rem ille est interpretatus. Audiamus MARCIANVM in l. vi. Dig. de separat. qui iudicium distauerunt heredi, separationem quasi hereditarii possunt impetrare: quia ex necessitate hoc fecerunt. Negat is creditorem hoc ipso, quod cum herede egerit, fidem eius secutum vltro videri; et recte. Necessaria enim est cum herede communitio, ita vt creditor aduersus illum agat ex necessitate, quod is vt debitori suo heres sit euenit; fit ergo notatio necessaria. Sed haec non impedit, quominus actor exsequendi iuris causa petat etiam separationem. Quae quasi *fructus erit desiderii*, vt loquitur GORDIANVS. Itaque *tenorem iurisdictionis*, eadem locutio occurrit l. 5 C. de his quae vi, BRISSON. de V. S. in hac causa paratum fore rescriptum spondet. Propositum enim edicto erat remedium, de quo superiori sectione tot verba fecimus, quod cur *indenmitatis* hic appel-

appelletur, restat vt videamus. Ac dicitur *remedium* iuris vel perfequendi vel conseruandi ratio; frequentius tamen sumitur pro cautione. Indemnitas autem est damni restitutio vel praestatio. Hinc in magni cuiusdam viri codice manu exarato haec verba deprehendi: *remedium hoc indemnitis vocatur, quo arrepto heredis patrimonium spretum esse censetur, et melior facta conditio creditorum heredis.* Sed respexerat ille ad § fin. l. 3 *π. de separation.* neque placet regulare, quae WISSENBACHIUS eam in rem prodidit, nos reiecit § 3. Quare si dicendum quod res est, indemnitas hoc loco non ita accipitur, vt quis restituat, sed ita plane ne sentiat damnum, sensu negante; remedium autem, sine illud cautionem dixeris, immunem eundem praestabit meru. Cui explicationi plane conuenit, quod Imperatores DIOCLETIANVS et MAXIMINIANVS in l. 6 de *hered. action.* et l. 7 C. h. t. vni eidemque DOMNO rescripserunt. In Pandectis eiusmodi geminationes reperiuntur plures, vt memorem vnam, in l. 38 § 4 et pr. l. 93 de *legat. III* in Codice miror, quem repetita cura edidit IVSTINIANVS. Neque hoc rimari possum, cur vnius eiusdemque constitutionis altero loco plura; pauciora altero proponantur.

tur. Si quid eiusmodi contingit in Pandectis; ratio subest, quod cum veteribus iurisconsultis responsa sua et tractatus quoque secundum edicti perpetui ordinem digerere mos esset, diligentissimi scilicet antecessores iuris IVSTINIANI architecti in tanta operis breuitate ne responsa quidem vel tractatu quamuis digesto nos voluerunt fraudare. Habeat PARDVLFVS PRATEIVS, quo delicietur: nos ex vtroque vnus tenoris rescripto, iam ad finem properantes, ea tantum verba, quae ad rem nostram pertinent, excerptemus. Sunt autem l. 6 tit. de hered. actionibus. haec sequentia, *et si non soluendo constituti probentur, postulata separatione, NULLVM ei DAMNVM Praeses prouinciae fieri PATIETVR*; Ex altera vero quae in tit. de bon. auetorit. iud. numero est septima, haec nostra facimus: *sin autem coheredes soluendo non sint, separatione postulata, NULLVM ei DAMNVM (omissit Praesidem TRIBONIANVS) fieri PATIATVR*. Intelligentibus verbo opus est; ceteros non curamus.

E P I L O G V S.

Atque cum ita fere haec opera absoluta sit, quod in quibusdam diuersam ab aliis tenui sententiam doctrina claris, nequis, id vitio det mihi, utique conscio meae tenuitatis rogo.
Sunt

Sunt in iure opinionum procellae variae, quae non debent contemptum parere pulcherrimi studii, aut in odium eos rapere, qui in facultatibus illius scientiae vitae suae quasi tabernaculum constituere indeque cupiunt salutari. Ecquis ignorat, dissensiones eiusmodi plus saepe prodesse, quam obesse, cum eius sint naturae, ut errores detegant, veritatem illustrent. Quodsi pro ingenii modulo non acu tetigi omnia, in quibusdam erravi, omisi, praeterii alia, quae fuerant dicenda, ut facile patiar illa notari, ita si perficiant opus me doctiores in sinu gaudebo.

Sed antequam discedam, liceat mihi per modum indicis dicta repetere.

In sectione igitur I ostendimus doctrinae sedem inter titulos, qui de venditione sollemni agunt bonorum. § 1.

Deinde § 2 docet datum creditoribus defuncti a Praetore fuisse beneficium, ut sibi habeant bona, quae per aditionem cum patrimonio heredis confusa videntur.

Quod cum interpretatione productum fuerit § 3 singulae eius causae enarrantur.

Denegatur autem creditoribus heredis; quanquam, qui hunc spreuerunt, ad eundem reuerti non possunt. LEYSERVS aliique interpretatione abusi notantur.

H

Defi-

Definitio subiecta tres constituit ordines beneficio vtentium. Sunt autem, qui vel in debitorem inciderunt, vel quibus contractum cum eo negotium ex priuilegio non nocet, vel ii, quibus factum defuncti non debet nocere.

Quod vberius declarat § 4, vbi de ratione ac aequitate agitur separationis.

Creditoris appellatio hoc in iure latissime accipitur. § 5.

Super caussa olim Praetoris vel Praefidis erat cognitio; hodie decernit iudex in foro defuncti imploratus § 6.

Conditio bonorum non quae fuit mortis tempore, sed quae est cum bona veneunt. Potuit enim heres alienare. Hinc quaedam aduersus MEVIUM et LEYSERVM monentur § 7.

Tempus beneficii impetrandi iure ciuili est quinquennium ab adita hereditate. § 8.

Caussae, quibus cesset indicantur; et quid sit heredis fidem sequi.

Interdum illud et hypothecariis vtile est ac necessarium. § 9.

Neque vsus eiusdem sublatus cenferi debet inuento repertorio. Ex ipsa l. vlt. C. de iure deliberandi ducitur huius rei argumentum. § 10.

Sectio II continet l. 2 Cod. de bonis auctor. iud.

iud. possid. interpretationem. Est illa GORDIANI nepotis. Reiiicitur BRVNNEMANNI iteratum iudicium et ostenditur separationem simul cum credito peti posse. Exemplum in Codice geminationis.

PRAENOBILISSIMO CANDIDATO

S. P. D.

P R A E S E S.

Gratulaturus Tibi summos, ad quos adspiras, in Iure honores, impense laetor de Specimine erudito, quod pro Cathedra proxime defendes. Nihil in eo meum, quod vindicare mihi aut possim aut velim. Vsq̄ue adeo Tua omnia sunt, vt manuum consertione contendere nolim. Quod dum publice profiteor, non solum probo conatus, sed etiam palam laudo atque placuisse mihi et nunc placere opusculum tuum declaro. Praesidium, quod rogasti, denegasse vel ipse piaculo duxissem, qui totus in hoc sum, vt quotquot ex Patria tua nos accedunt, non habeant, de quo reduces facti conquerantur. Quos in Iurisprudentiae studio fecisti progressus, Viris summis atque celeberrimis, qui Almam VIADRINAM atque GEORGIAM AVGVSTAM doctrina illustant, Honores vero in Iure Summos, qui me Promo-

H 2

tore

tore proxime in TE conferentur, NOSTRIS MVSI-
 debes, quae, vti omnes, quotquot litterarum stu-
 diis apud nos vacant, etiam sinu fouent; ita his
 etiam, qui in exteris Academiis THEMIDIS exsti-
 tere cultores strenui, condigna solent conferre
 laborum praemia. Quod ergo facere constitu-
 tum erat, TIBI, Praenobilissime Candidate,
 quem hactenus in Auditorum numero me ha-
 buisse gaudeo, Lauream Doctoralem ex animo
 gratulor, eam conficiens votorum summam, vt
 Summo Numine fauente vitam agas ex omni
 parte beatam et habeas de quo laeteris ad feros
 annos. Dabam Marburgi Cattorum pridie
 Calendarum Aprilis Anno MDCCLXX.

CORRIGENDA.

- Pag. 8 lin. 21 pro *complete*, lege *comprehendi*
- 12 lin. 3 inter operas quaedam verba exciderunt, quae ita sunt restituenda: Quod cum aperte probet *VLP-
 NVS l. 1 π. h. r.* tum hereditariis ille adeo ex magna
 causa permittit, vt ad personam spreti heredis reuer-
 tantur: Ac valde suavis est *WISSENBACHIVS*, qui hac in
 re in contrarium adducat — eiusd. lin. 15 *de quo dein-
 cepti dicturi sumus*, lege, de quo nunc non vacat dicere
 - 16 lin. 1 *beneficiorum l. beneficio*
 - 24 l. vlt. *ea sententia*, l. ex sententia.
 - 33 lin. *minime vero*, adde id concedit aequitas.
 - 34 lin. 7 *facile cuique*, dele *et* cuique
 - 35 lin. 9 *inuoluntarius*, l. voluntarius
 - 36 lin. 5 *nautae bona*, l. nautae res
 - 40 lin. 15 *reliquisse* l. reliquisset
 - 43 lin. 9 l. interuenientis iuri
 - 50 lin. vit. dele, *ipsis*

Marburg, Diss., 1769-70

ULB Halle

3

005 359 856

20

17708

REMEDIVM INDEMNITATIS
SEPARATIO
AD L. 2 COD. DE BON.
AVCT. IVD. POSSID.

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO AC POTENTISSIMO PRINCIPE
ET DOMINO

D N. FRIDERICO II
HASSIAE LANDGRAVIO RELIQUA

PRAESIDE

AEMIL. LVD. HOMBERGK ZV VACH

IVR. DOCT. ET PROF. ORDIN. SERENISSIMIS HASSIAE LANDGRAVIS
IN IVDICIO AVLICO A CONSILIIS H. T. PROMOTORE

VT ADITVM SIBI

AD SVMMOS IN VTROVQE IVRE HONORES

APERIRET

PVBLCO ACADEMIAE PROCERVVM
EXAMINI SVBIECIT

AD D. V APRILIS clvccclxx

AVCTOR

DIONYSIVS RATIEN

BREMA - SAXO.

MARBVGI CATTORVM
EX OFFICINA TYPOGRAPHICA VNIVERS. ACAD. MÜLLERIANA.

